

19. møde.

Tirsdag den 12. marts kl. 13³⁰.

Formanden: I skrivelse af 7. denne måned meddeler ministeren for kulturelle anliggender, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om Statens Kunstfond.

Medlem af folketinget Kai Moltke har meddelt mig, at han ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren:

„Hvad er den danske regerings stilling til de fra amerikansk side over for Sverige gennemførte diplomatiske aktioner i anledning af opholdstilladelse til amerikanske soldater, der har undraget sig deltagelse i USA's Vietnamkrig, og i anledning af de i Sverige gennemførte Vietnamtilkendigelser?“

I skrivelse af 7. d. m. anmoder arbejdsministeren om, at der for tiden 6. maj 1968-6. maj 1974 må blive foretaget valg af 4 medlemmer til arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen, jfr. § 35, stk. 3 b, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.

I skrivelse af 7. marts anmoder økonomiministeren om, at der for perioden 1. maj 1968-30. juni 1970 blandt folketingets medlemmer må blive valgt et nyt medlem til lønningsrådet i stedet for folketingsmand Jørgen Peder Hansen, der har ønsket at udtræde af rådet fra den 1. maj d. å. at regne.

Under henvisning til § 4 i lov nr. 194 af 16. juni 1961 om naturfredning anmoder ministeren for kulturelle anliggender i skrivelse af 8. d. m. om, at der for tiden indtil 30. juni 1969 må blive valgt et medlem af overfredningsnævnet i stedet for folketingsmand Jens Chr. Christensen, der har ønsket at udtræde af nævnet fra den 15. marts d. å. at regne.

Folketingsmand Axel Ivan Pedersen, der var valgt til stedfortræder for Ivar Nørgaard i Nordisk Råd, har meddelt mig, at han ønsker at udtræde af rådet.

Medlem af folketinget Bernhard Baunsgaard har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, i hvor høj grad undervisningsministeriet under overvejelse angående foranstaltningerne i anledning af lærermangelen i gymnasieskolen har taget den forhandlingsret, der tilkommer gymnasiets lærere, i agt?“

Medlem af folketinget Tastesen har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren at gøre i anledning af den gældende domspraksis, der undervurderer den økonomiske værdi af den hjemmearbejdende husmoders indsats?“

Medlem af folketinget Else-Merete Ross har meddelt mig, at hun ønsker til ministeren for offentlige arbejder at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren redegøre for mulighederne for i forbindelse med ombygningen af Nørreport Station at indrette elevator til brug for gangbesværede og for personer med barnevogne.“

Medlem af folketinget Sigsgaard har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren for årene 1966-67 og 1967-68 samt for 1968-69 (budgetterede beløb) oplyse størrelsen af de samlede udgifter til efterretningstjenesten, og hvorledes disse samlede beløb fordeler sig på finanslovens konti?“

Disse spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for kulturelle anliggender (*K. Helveg Petersen*): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om Statens Kunstfond.*

I § 8, stk. 5, i loven af 27. maj 1964 om Statens Kunstfond er det bestemt, at loven optages til revision senest i folketingsåret 1967-68.

Det foreliggende forslag tilsigter en udskydelse af denne revisionsbestemmelse.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

I de bemærkninger, jeg skal give i anledning heraf, ønsker jeg — ud over at give en motivering for udskydelsen — for det høje ting at forelægge nogle synspunkter, der — uden at der i dette folketingsår skal tages endelig stilling til dem — kan indgå i den løbende debat om de meget komplicerede problemer, denne lov rummer.

Med gennemførelsen af 1964-loven skete der så betydelige ændringer og udvidelser af det hidtidige kunstfonds virksomhedsområde, at det alene af den grund var helt naturligt, at folketinget skulle have lejlighed til efter en passende periode at overveje lovens virkninger i lys af de så indvundne erfaringer. Kunstfondet, der hidtil kun havde omfattet billedkunstnere, udvidedes til at omfatte skabende kunstnere inden for den litterære kunst og tonekunsten. Støtteordningerne blev udbygget, og fondets administration blev koncentreret hos få, ansvarlige sagkyndige, valgt for 3 år uden mulighed for umiddelbart genvalg, som i et 3 mands udvalg for hver af kunstarterne suverænt disponerede over fondets rådighedssum.

Men dertil kom som et yderligere revisionsgrundlag, at man under lovens behandling i folketinget fremdrog det spørgsmål, om der ikke var andre grupper af skabende kunstnere, som det kunne være rimeligt at medtage under fondets støtteordninger. Jeg henviser herom navnlig til folketingsudvalgets betænkning af 6. maj 1964.

I overvejelserne omkring en revision af kunstfundsloven vil herefter naturligt indgå en vurdering af lovens virkninger for de kunstneriske områder, som den omfatter, og for de samfundsinteresser, som den tjener, endvidere spørgsmålet om, hvorvidt en vis justering er ønskelig inden for de for fondet afstukne administrative og økonomiske rammer, og endelig spørgsmålet om, hvorvidt en udvidelse af fondets virksomhedsområde er ønskelig og nødvendig som en videreudvikling af de tanker, der er

kunstfondets idégrundlag: kunstens betydning i almindelighed for vort samfundsliv.

Efter at fondet i sin nye skikkelse har virket i lidt mere end tre år, således at de første 3 mands udvalg har gjort deres indsats og er blevet erstattet med nye udvalg, er der indhøstet betydelige erfaringer. Resultaterne af fondets arbejde er lagt frem for offentligheden, og det kan siges, at arbejdet er blevet fulgt med betydelig interesse i brede kredse af befolkningen. Også internt i fondets styrelse er der indvundet erfaringer, som er lagt frem for og diskuteret i fondets repræsentantskab.

Hertil kommer, at der til ministeriet for kulturelle anliggender er indsendt en række henvendelser fra kunstneriske organisationer og institutioner og en indstilling fra kulturudvalget med henblik på lovens revision.

Når jeg alligevel afstår fra at fremlægge et revisionsforslag og i stedet foreslår, at revisionen udskydes til folketingsåret 1968-69, skyldes det i særlig grad to grunde: for det første et hensyn til den i øjeblikket foreliggende økonomiske situation og for det andet et hensyn til folketinget og regeringen, som, når et forslag om en revision af kunstfundsloven ikke allerede tidligere er fremsat i dette folketingsår, må have et rimeligt krav på at få den fornødne tid til en mere dybtgående analyse af hele problematikken omkring kunstfondet.

Jeg tror, at alle her i tinget vil vise forståelse for disse bevæggrunde til en udsættelse af revisionen og dermed formentlig også en udsættelse af en større, egentlig principdebat om fondet, og jeg skal derfor indskrænke mig til nogle få yderligere bemærkninger af almen karakter.

Der har været megen debat om fondet og dets virksomhed. Det er kun naturligt. Der vil altid herske divergerende opfattelser af, hvad der er god kunst, og hvad der er dårlig kunst — ja, i det hele taget af, hvad der er kunst. Men det er kun godt, at der er debat om tingene. Det baner vej for forståelsen af, at kunsten under den ene eller anden form har bud til os alle.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Uden at ville gå i detaljer med hensyn til perspektiverne i en kommende lovrevision forekommer det mig rimeligt, at man bør undersøge, om der er behov for en vis udvidelse af fondets område.

Man kommer således næppe uden om at diskutere muligheden af, at andre skabende kunstnere inddrages under fondet. Der har som tidligere nævnt allerede i forbindelse med behandlingen af loven i dens nuværende skikkelse forudsætningsvis været talt om bl. a. bygningskunstnere, kunsthåndværkere og kunstneriske formgivere. Dette spørgsmål må vi tage op til grundig debat.

Det vil også være naturligt at se på de såkaldte udøvende kunstners forhold, på nødvendigheden af og behovet for støttmuligheder for disse. Det drejer sig i alt væsentligt om musikere, sangere og sceniske kunstnere. Det er næppe i alle henseender hensigtsmæssigt at sondre mellem skabende og udøvende kunstnere. Ud fra en almindelig betragtning om kunstens betydning for vort samfundsliv må det være klart, at skabelsen af kunst og udøvelsen af kunst på afgørende felter er helt nøje forbundet. Billedkunstnerens værk behøver ikke nogen fortolker, forfatterens heller ikke. Beskueren eller læseren kan umiddelbart tilegne sig værket. Komponisten, den dramatiske forfatter og koreografen har brug for den udøvende kunstner som formidler af det kunstværk, han har skabt. Han har brug for udøvende kunstnere, som er så gode, at de kan forløse hans kunstværk efter hans intentioner, og hans publikum har behov for den højest mulige kvalitative fremførelse af kunstværket. Jo bedre udførelse, des lettere tilegnelse.

En støtteordning for de bedste af de udøvende kunstnere skulle bidrage til at højne kunstudøvelsen i almindelighed, til at skabe forudsætninger for, at samfundets investeringer i de kunstneriske institutioner, som er bærere af disse sider af vort kulturliv, bedst muligt kan frugtbargøres. Det drejer sig for eksempel om vore teatre, landsdels- og byorkestre, radio og fjernsyn. Det gælder endvidere om, at den friere kunstformidling, som sker gennem kunstneres optræden landet over i foreninger, skoler og uddannelsesinstitutioner af enhver art, ligger på et niveau, så den kan modsvare de stadigt

stigende kvalitetskrav, som naturligt stilles af en befolkning, hvis modtagelighed og kritiske sans er skærpet så betydeligt gennem de senere årtiers udvikling i undervisning og folkeoplysning. Man kan i almindelighed også pege på betydningen af, at der til stadighed gives befolkningen den bedst mulige lejlighed til et personligt møde med de bedste kunstnere og det bedste i kunsten, som aldrig kan erstattes i værdi gennem nok så fremragende gengivelser af kunsten ved mekaniske hjælpemidler.

De udøvende kunstnere rekrutteres som altovervejende hovedregel fra de offentlige kunstneriske uddannelsesinstitutioner, og det må være uddannelsesinstitutionernes opgave gennem de særlige bevillinger til videreuddannelse at føre de særlig talentfulde unge så langt frem som muligt. Udviklingen af de helt unge eller yngre talenter er derfor et uddannelsesspørgsmål og må løses om sådant gennem tilstrækkelige bevillinger til uddannelsen.

Støtten til udøvende kunstnere skulle derfor først sætte ind på et senere tidspunkt, end det hyppigt vil være tilfældet for skabende kunstnere, og talentet må yderligere have manifesteret sig på en sådan måde, at dets bærekraft er uomtvistelig. Men netop den særlige uddannelsesmæssige baggrund vil danne et sikrere grundlag for konstateringen af det særlige, støttværdige talent, og dette forhold vil i forbindelse med det generelle kvalitetskrav tendere imod, at antallet af støtteberettigede bliver numerisk ret begrænset.

Det er utvivlsomt, at der eksisterer et behov for støtte til udøvende kunstnere — det har man også erfaringer for i vore nordiske broderlande. Herhjemme har vi af mangel på bevillinger kun i meget ringe omfang kunnet støtte udøvende kunstnere og derfor kun i yderst begrænset omfang kunnet indhøste erfaringer. Jeg tror, at problemet må tages op, uden at jeg hermed tager stilling til, om problemet er et kunstfondsproblem, eller om det skal løses på anden måde. Jeg vil overveje, om der ved fordelingen af tipsmidlerne under kulturministeriets ressort først på sommeren i år kan fremskaffes nogle midler til en forsøgsvis etablering af en støtteordning til kunstnere inden for denne gruppe.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Et spørgsmål, som efter min opfattelse også bør overvejes omkring kunstfundslovens revision — selv om problemet kun i formaliteten vedrører kunstfondet — er ordningen omkring de faste finanslovsydelser og hædersgaver til kunstnere. Selv om den gældende ordning har dybe rødder i vor historiske tradition, er det rimeligt at se på, om disse ydelser i dag har den rette form, og om de er dækkende for de kunstneriske områder.

Kunstfondets nuværende rådighedssum er på 4 mill. kr., når bortses fra beløbet til vederlæggelse af udvalgsmedlemmerne. Disse 4 mill. kr. er i bemærkningerne til den gældende lov fordelt i hovedsummer på de forskellige kunstneriske områder, ligesom det er angivet, hvad der inden for hver kunststart er beregnet til stipendier og andre former for støtte. At dette rådighedsbeløb igennem de forløbne år er blevet ramt af den almindelige inflatoriske bølge, er klart. Skulle beløbet reguleres under hensyntagen til prisudviklingen, skulle det nok forhøjes med henimod 800.000 kr. Det er imidlertid min opfattelse, at spørgsmålet om en regulering af kunstfondets nuværende rådighedsbeløb må afvente lovens revision. Også dette område må i den øjeblikkelige situation deltage i den almindelige tilbageholdenhed med hensyn til forøgelse af de offentlige udgifter.

Under indtryk også af den kritik, der fra forskellig side er kommet til orde vedrørende administrationen af hele stipendiesystemet, forekommer det mig rimeligt at fastslå, at det stedse har været lovens hensigt, at de forskellige støtteordninger skulle administreres fleksibelt og i passende omfang kombineres. Det kan måske siges, at de opstillede rammer for fondets økonomi tilsyneladende har virket i nogen grad hæmmende for de administrerende 3 mands udvalgs bevægelsesfrihed. Nu er det vel uden videre klart, at de enkelte kunstneriske områder må vide, hvad de har at disponere over, men er der områderne imellem i en vis periode en skævhed i forhold til det konstaterede behov, bør denne skævhed kunne udjævnes uden større besvær. Endvidere bør der være mulighed for, at afsatte stipendiebeløb — og dette gælder ikke mindst beløbene til de 3-årige stipen-

dier — kan konverteres til anden anvendelse, især til bestilling af eller indkøb af kunst, når midlernes anvendelse på denne måde i de enkelte tilfælde skønnes mest hensigtsmæssig.

Jeg tror, at der, allerede som bestemmelserne om kunstfondet er udformet, er mulighed for, at fondets styrelse kan indstille til kulturministeren, at fondets midler i et vist omfang anvendes til de gældende støtteordninger i et andet fordelingsforhold end angivet i 1964-lovforslagets bemærkninger. Men for at fjerne en eventuel tvivl herom finder jeg det rimeligt og ønskeligt og helt i overensstemmelse med lovens intentioner, at dette principielle synspunkt allerede klarlægges nu og ikke først under en behandling af lovens revision.

Derfor er det i bemærkningerne til dette lovforslag udtalt, at det vil være ønskeligt, at ministeriet efter indstilling fra fondets styrelse kan godkende, at der om fornødent foretages mindre indbyrdes reguleringer af det beløb, som i alt er afsat til anvendelse inden for hvert af de tre kunstneriske områder, ligesom det vil være ønskeligt, at ministeriet kan bemyndige udvalgene til at anvende de afsatte stipendiemidler til andre støtteforanstaltninger, når forholdene taler derfor.

Det er mit håb, at der under lovforslagets behandling vil fremkomme en positiv støtte til disse synspunkter, der tilstræber helt at klarlægge den administrative fleksibilitet, som kunstfondet må bygge på.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje folketings velvillige behandling.

Formanden: Jeg skal lade de 5 første sager på dagsordenen udgå, da udvalgsbetænkningen først er omdelt i går.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov for Grønland om indførselsafgifter m. v.

(Lovforslaget (nr. 42) findes i tillæg A. sp. 539), fremsættelsen i tidenden sp. 366).

Lovforslaget sattes til forhandling.